

Finansdepartementet

Yttrande över remissen Staten och kommunsektorn – samverkan, självstyrelse, styrning SOU 2024:43

Sammanfattning

Region Jönköpings län har getts möjlighet att yttra sig över Staten och kommunsektorn – samverkan, självstyrelse, styrning SOU 2024:43.

Region Jönköpings län motsätter sig överlag av betänkandets bedömningar och förslag, men tillstryker i allt väsentligt förslaget om ändringar i Kommunallag (2017:725).

Region Jönköpings län avser att lämna synpunkter på de förslag som direkt påverkar Region Jönköpings läns egen verksamhet. Region Jönköpings län är också medlem i Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), samt deltar i samarbetet Regionsamverkan Sydsverige (RSS) med andra regioner. Dessa organisationer lämnar egna remissvar. Region Jönköping avstår därför från att lämna utförliga synpunkter kring SKR:s organisation och roll i samverkan eller lämpligheten av överenskommelser med SKR. Region Jönköpings län nöjer sig med att konstatera att överenskommelser förekommer men att finansieringen från dessa för regionernas del utgör en förhållandevis liten del av vår sammantagna verksamhet.

Synpunkter på förslaget Länsstyrelsen roll

Region Jönköpings län (RJL) vill inleda med att att regionen har ett bra samarbete med Länsstyrelsen i Jönköpings län. Inom till exempel krisberedskap finns F-samverkan där regelbundna möten hålls mellan Länsstyrelsen, länets kommuner, RJL, SOS Alarm och andra statliga myndigheter.

RJL är samtidigt tveksam till betänkandets anslag som syftar till att stärka Länsstyrelsernas roll generellt. RJL avstår från att lämna synpunkter kring hur statliga myndigheter mest ändamålsenligt är samordnade sinsemellan men konstaterar att de faktiska förslagen inte innehåller något som ger Länsstyrelsen några ökade befogenheter gentemot kommuner och regioner. RJL poängterar att

det regionala utvecklingsuppdraget för alla regionerna fördes 2019 över från statliga myndigheter till regionerna. RJL arbetar genom Regional utvecklings verksamheter att uppfylla det ansvar som då lämnats till Region Jönköpings län.

RJL ser fram emot utökad samverkan med Länsstyrelsen, men menar att samverkan är som mest framgångsrik när den utvecklas i ömsesidiga former, vilket inte speglas i förslaget om ändringar i förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion.

Samverkan i fredstida kriser

Region Jönköpings län instämmer i utredningens slutsatser kring samverkan i fredstida kriser och vikten av att utgångspunkten är ansvarsprincipen, följt av behovet av klagörande lag och andra föreskrifter för att ha en i förhand uppgjord struktur. Samverkan vid oönskade händelser är förstas ett ofrånkomligt komplement. Som redovisat ovan har RJL goda erfarenheter av samverkan med olika myndigheter vid oönskade händelser. Statliga medel avsedda för förbättringar på området kan med fördel fördelas direkt till regionerna genom generella och riktade stadsbidrag.

Regionalisering av socialstyrelsen

RJL motsätter sig förslaget och ser inte några fördelar med att ge Socialstyrelsen stödande uppdrag eller att inrätta av regionala myndighetskontor. RJL ser inte heller fördelar med att utreda bildandet av en regional organisation för Socialstyrelsen för regional närvaro och föra samverkan med landets sex samverkansregioner. RJL anser tvärt emot att det finns fortsatta fördelar med att Socialstyrelsen förblir en myndighet som arbetar centraliserat mot hela Sverige. RJL, eller för all del samverkansregionerna, vill även i fortsättningen kunna vända sig direkt till Socialstyrelsen vid behov av samverkan.

Utvecklad samverkan mellan staten och regionerna genom samverkansregioner

RJL motsätter sig förslaget till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) på grund av att den inskränker på det kommunala självstyret. Som utredningen själv konstaterar innebär ett krav på att samverkansregionerna ska ha ett tydligt beslutsmandat från sina medlemmar en inskränkning av den kommunala självstyrelsen. Statsskicketes grunder är att det finns kommuner på lokal och regional nivå och att dessa sköter angelägenheter av allmänt intresse på den kommunala självstyrelsens grund.¹ Som medlemmarna i Regionsamverkan Sydsvenskt uttrycker samstämmigt sitt i remissvar, i den mån det bedöms kunna bidra till ett värde för medlemmarna, finns inte något hinder mot att bilda en gemensam nämnd på frivillig grund eller annan samarbetsform.

¹ 1 kap. 7 §, 14 kap. 2 § i Kungörelse (1974:152) om beslutad ny regeringsform.

En formaliserad ordning för överläggningar mellan regering och kommunsektorn

RJL är tveksam till utredningens förslag om regeringens överläggningar med kommuner och regioner. RJL förstår att praktisk hänsyn försvårar att regeringen överlägger med var och en av kommunerna och regionerna.

De föreslagna överläggningarna skulle förbättra förutsättningarna för att skapa en gemensam bild av frågor av betydelse, samt att riksdagen och i förlängningen allmänhetens insyn ökar. En fördel är att lagreglering bidrar till att befästa formerna för samrådsförfaranden över tid. Samtidigt kan frågor av betydelse också vara skiftande till sin natur och kräva olika konstellationer. Man bör heller inte utesluta att överläggningar kan komma att innefatta synpunkter kring lagstiftningsärenden eller följderna av förvaltningsbeslut. Det viktigaste för att detta ska vara givande är att kommuner och regioner själva bestämmer vem som ska företräda dem under överläggningarna, och ges möjligt till inflytande över dagordningen. RJL tror dock inte att föreslagna överläggningarna kommer att ersätta formella och informella dialoger som förekommer idag med olika parter utan utgöra ett komplement till dessa.

Deltagande på distans vid fullmäktige- och nämndsammanträden

RJL instämmer i förslag till lag om ändring i kommunallagen (2017:725), men lämnar några reserverade synpunkter på några tveksamma skrivningar som förekommer i lagkommentaren.

Framförallt skrivningen att ”ordföranden ska omedelbart avbryta sammanträdet om den tekniska förbindelsen bryts till en enda av dem som deltar i sammanträdet så, att hon eller han inte kan delta i sammanträdet på det sätt som anges. Sammanträdet ska då avbrytas tills dess att kontakten återupprättas”.

Den tillämpning som skrivningen ger uttryck för kommer att leda till många avbrott när det uppstår tekniska problem. Framförallt om det rör sig om en enskild ledamot som har tekniska problem. Det förekommer att ledamöter i mötessalen lämnar salen av olika anledningar under sammanträdet. Regleringen av situationen bör principiellt vara densamma som vid enskilda avbrott. Sammanträdet bör inte avbrytas utan frågor som måste behandlas är snarare om ledamoten ska anses som närvarande, om hinder ska anmälas samt om en ersättare behöver tillkallas. Närmare reglering bör fortsättningsvis lämnas åt fullmäktige att avgöra i sin arbetsordning (5 kap. 72 § p. 3–4) och existerande regler om ersättare.